

ABSTRAKT

Z pohledu didaktiky biologie má tematika evoluce významnou roli, jelikož se díky svému integračnímu charakteru dotýká soudobého paradigmatu přírodovědného vzdělávání. Dizertační práce proto věnuje pozornost edukativním aspektům z oblasti evoluční biologie. Vzhledem ke skutečnosti, že výběr vzdělávacího obsahu i pochopení a vnímání vědeckých zákonitostí může být ovlivněno sociokulturním kontextem, je celkový výzkum prováděn v komparaci s Velkou Británií. Hlavní cíl dizertační práce je realizován třemi navazujícími analýzami. V první řadě je provedena komparace výskytu a obsahu definic vybraných evolučních pojmů v českých a britských učebnicích přírodopisu a biologie (16 českých a 16 britských učebnic), jejíž data jsou vyhodnocena pomocí obsahové analýzy a hierarchické shlukové analýzy. Následně je uskutečněno srovnání rozsahu interpretace a pojetí výuky evolučních témat českými a britskými učiteli prostřednictvím dotazníkového šetření (350 českých a 122 britských učitelů) a polostrukturovaných rozhovorů (10 českých a 7 britských učitelů). Nakonec je pomocí dotazníkového šetření realizována komparace vědomostí a názorů českých a britských žáků na specifická evoluční témata (964 českých a 97 britských žáků). Statisticky významná rozdílnost v odpovědích českých a britských respondentů je ověřena chí-kvadrát testem a z-score testem. Celkovým výzkumem byla zjištěna určitá rozdílnost v obsahu definic evolučních pojmů uvedených v českých a britských učebnicích. Ve spojitosti s výukou evolučních témat byla prokázána diference v rozsahu interpretace, kdy britští učitelé podrobněji interpretují například genetické poznatky, kdežto čeští učitelé evoluci člověka. Zároveň výukové metody a formy související s vlastní činností žáka jsou při výuce evoluce ve větším rozsahu aplikovány britskými než českými učiteli. Názory žáků například ukázaly, že v souvislosti s pojmem „evoluce“ a „přírodní výběr“ je častější výskyt miskoncepcí u českých žáků, kdežto miskoncepce sloučené s pojmem „biologická zdatnost“ se častěji vyskytují u britských žáků. Komparace edukativních aspektů výuky evoluce v České republice a ve Velké Británii pomohla detekovat určité rozdílnosti v konceptu vnímání.